

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Enköpings
montessoriförskola AB:s arbete för att skapa
förutsättningar i förskolan för barns
språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Enköpings montessoriförskola AB. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmannens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen är särskilt inriktad på huvudmannens arbete gentemot förskolor där annat språk än svenska dominerar. I Enköpings montessoriförskola AB ingår en förskola i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Enköpings montessoriförskola AB i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i flera delar förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska, men utvecklingsområde finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att systematiskt kartlägga och följa upp relevant information kring förskolans språkutvecklande arbete, samt säkerställa att det finns mål för språkutveckling som tar hänsyn till barngruppernas dynamik och att dessa följs upp och analyseras inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **6 april 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån **det** identifierade utvecklingsområdet. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr ange dnr 2026: 4856) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i flera delar förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet men utvecklingsområden finns. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektor tillika representant för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen kartlägger information av relevans för förskolans språkutvecklande arbete och skapar förutsättningar för förskolepersonal att genomföra kartläggningar för det språkutvecklande arbetet. Rektorn är både förskollärare och en av två företrädare för huvudmannen, vilket innebär att rektorn har flera olika roller i organisationen. Barnens språkliga utveckling följs och dokumenteras, exempelvis genom observationer och i samband med samlingar. Vidare har rektorn skapat förutsättningar för förskollärarna att följa upp varje barns språkutveckling en gång i månaden

vid barnkonferenser. Vid dessa tillfällen går personalen igenom varje barns språkutveckling utifrån en kartläggningsmall och dokumenterar språkförståelse, språklig medvetenhet, berättande, uppmärksamhet och samspel. Rektorn, tillika företrädare för huvudmannen, följer upp barnens språkutveckling genom att jämföra dokumentationen över tid.

Utifrån en analys av kartläggningarna fattar huvudmannen beslut om insatser som delvis är inriktade på att utveckla det språkutvecklande arbetet, men målen är huvudsakligen riktade mot enskilda barn. Språkliga mål formuleras utifrån det enskilda barnet och utifrån dessa sätts generella mål för hela barngruppen. För de äldre barnen justeras de individuella målen varje vecka medan målen för de yngre barnen och grupperna justeras månadsvis. Huvudmannen har inte formulerat tydliga, prioriterade utvecklingsområden och mål för det språkutvecklande arbetet på grupp- eller verksamhetsnivå, men personalen menar att de ändå arbetar språkutvecklande då de ser att det finns stora behov hos barnen att utveckla det svenska språket. Rektorn, som också är företrädare för huvudmannen, kan snabbt sätta in resurser när individuella barns behov identifierats. Ett exempel är att vissa barn har erbjudits utökad tid i förskolan då rektorn ansett att det vore bra för det enskilda barnets språkutveckling.

Huvudmannen följer löpande upp och dokumenterar hur väl arbetet med insatserna faller ut och använder uppföljningarna för att utveckla förskolornas arbetssätt, men dokumentationen är otydlig och uppföljningarna berör enbart enskilda barns behov. Rektorn följer genom sin dagliga närvaro i verksamheten upp att förskollärarna implementerar exempelvis TAKK och ritprat i verksamheten och hen har konstaterat att dessa insatser lett till att barnens språkliga förmågor har ökat. Vidare har förskollärarna också utvecklat kommunikationen med vårdnadshavarna i syfte att öka barnens språkliga förmåga. Eftersom barnens språkliga utveckling dokumenteras varje vecka, exempelvis genom ljudinspelningar av barnens samtal för att få syn på barnens fonetik och uttal, så justeras arbetet med språkutveckling kontinuerligt utifrån barnens egen utveckling. Även på de månatliga barnkonferenserna justeras planeringen utifrån hur arbetet med barnen har utvecklats. Personalen gör sedan en övergripande analys i slutet av varje termin som rektorn, tillika representant för huvudmannen, använder som underlag för det systematiska kvalitetsarbetet.

Huvudmannens stöd

Huvudmannen stöttar personalen i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten. Huvudmannen sätter in resurser eller genomför förändringar när behov uppstår. Exempelvis möblerade de om på en avdelning för att skapa bättre förutsättningar för barnen att ta kontakt och kommunicera med varandra. Inspiration till ommöbleringen kom från personal som deltagit i en kompetensutvecklingsinsats om hur förskollärare kan utforma förskolans miljö för att främja språklig kommunikation. Vidare har huvudmannen tagit fram ett dokument som personalen ska använda som ett sätt att registrera barnens språkförståelse och språkliga medvetenhet. För barnskötare som inte är utbildade montessorilärare har rektorn samlat information kring det språkfrämjande arbetet i syfte att belysa vad de gör och varför. De har även anställt ytterligare en förskollärare som ska bistå rektorn i arbetet med att skapa förståelse för förskolans läroplan bland personalen.

Huvudmannen ger stöd åt hur personalen ska arbeta i en flerspråkig miljö men inte hur de ska hantera balansen mellan språkutvecklande arbete i svenska respektive modersmål. Stödet består främst av att möjliggöra kompetensutveckling och inköp av språkutvecklande och språkstödande material. Förskollärarna arbetar språkutvecklande tillsammans med vårdnadshavarna, exempelvis genom att bjuda in vårdnadshavarna i verksamheten när de firar olika typer av högtider. Vidare har huvudmannen köpt in litteratur på barnens modersmål och uppmuntrar vårdnadshavarna att läsa dessa för sina barn. Personalen arbetar även med en app som underlättar kommunikationen med vårdnadshavarna över språkgränserna men använder även andra digitala översättningstjänster. Vidare använder personalen bildstöd, konkret läsmaterial och språk kopplat till vardagsövningar. Det saknas dock riktlinjer som tydliggör hur balansen mellan svenska och modersmål ska hanteras i verksamheten eller hur personalen ska arbeta för att stödja barnens språkutveckling i en flerspråkig miljö.

Avtryck i förskoleverksamheten

Det stöd som huvudmannen ger till förskolan grundar sig inte i någon tydlig analys som lett fram till prioriterade utvecklingsområden, men får ändå ett visst avtryck i verksamheten. Förskolan bedriver ett flexibelt och individanpassat arbete för att utveckla och stimulera barnens språk genom bland annat böcker, läsmaterial och högläsning. Personalen berättar att de intensifierat arbetet med rim och ramsor med hjälp av en viss metod för språkinläring vid samlingarna som en del av det språkutvecklande arbetet för de äldre barnen och de arbetar mycket med klassiska sagor som barnen under en tid får repeterat för sig så att de till slut kan återberätta sagan. I den dagliga kommunikationen berättar personalen att de är noga med att

samtala med barnen, hjälpa dem att sätta ord på vardagliga ting samt att använda tecken och bildstöd i verksamheten. Personalen dokumenterar även barnens berättelser vid samlingarna, exempelvis om vad de har gjort under helgen. Denna dokumentation används sedan för att följa barnets språkliga progression över tid och utifrån progressionen anpassas undervisningen för att utmana barnens fortsatta språkutveckling.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att systematiskt kartlägga och följa upp relevant information kring förskolans språkutvecklande arbete, samt säkerställa att det finns mål för språkutveckling som tar hänsyn till barngruppernas dynamik och att dessa följs upp och analyseras inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att de underlag som finns och de insatser som görs endast sker på individnivå. Det saknas en analys över hela barngruppens språkutveckling utifrån parametrar som exempelvis barngruppens sammansättning över tid. Exempelvis hur olika typer av språkutvecklande insatser för enskilda barn kan relateras till olika typer av barngrupper. Huvudmannen har inte heller formulerat några tydliga mål för det språkutvecklande arbetet även om vissa språkutvecklande insatser nämns i relation till enskilda barns språkutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att huvudmannen, tillika rektorn, utvecklar sitt systematiska kvalitetsarbete genom att regelbundet kartlägga, sammanställa och analysera information om förskolans förutsättningar och resultat, med särskilt fokus på det språkutvecklande arbetet på gruppnivå. För att kunna kartlägga, analysera och bedöma vilka förutsättningar och utvecklingsinsatser som är relevanta kan huvudmannen, tillika rektorn, med fördel samla in och analysera uppgifter såsom andelen barn med annat modersmål än svenska, barnens ålder, eventuella könsskillnader och hur länge barnen varit i Sverige. Genom att sätta uppgifter om förskolans förutsättningar och resultat i relation till varandra kan huvudmannen och rektorn få syn på styrkor, utvecklingsbehov och eventuella skillnader mellan barngrupper samt följa utvecklingen över tid.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektor, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen arbetar med frågor som rör kompetensförsörjning och har en bild av verksamhetens behov och förutsättningar avseende kompetensförsörjning. Rektorn och den andra företrädaren för huvudmannen har anställt ytterligare en förskollärare för något år sedan i syfte att frigöra tid för rektorns uppdrag då hen även arbetar som förskollärare. Som ett led i strategin att vara en attraktiv arbetsgivare erbjuder huvudmannen liten barngrupp, hög personaltäthet och goda möjligheter till kompetensutveckling. Personalen har även goda förutsättningar för planeringstid. Förskolan har haft en stabil personalgrupp i många år.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen ser till att personalens kunskaper i svenska beaktas i rekryteringen samt följer upp att nyanställd personal visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera barns språkutveckling. Rektorn gör en bedömning av sökandes kunskaper i svenska vid behov men på grund av att det är låg omsättning bland personalen har detta inte varit aktuellt på senare tid. Det finns i övrigt inga särskilda rutiner eller riktlinjer från huvudmannen för hur språkkunskaper i svenska ska bedömas i rekryteringsprocessen.

Huvudmannen följer upp nyanställd personals språkliga förmåga i svenska genom rektorns löpande bedömningar i det dagliga arbetet. Rektorn uppmärksammar hur förskolepersonalen använder svenska i kommunikationen med barnen. Den andra företrädaren för huvudmannen får viss återkoppling från rektorn om hur personalen fungerar språkligt i verksamheten.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen har kännedom om personalens kompetensutvecklingsbehov gällande språkutvecklande arbetssätt och i det svenska språket. Huvudmannen, tillika rektorn, har i samtal med personalen på förskolan tagit reda på vilka kompetensutvecklingsbehov som finns. Pedagogerna har exempelvis deltagit i kompetenshöjande insatser som Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation (TAKK) och en utbildning i sociala berättelser, så kallat "ritprat". Därtill deltar personalen regelmässigt i montessorikonferenser där de tar del av andra montessoriförskolors arbete med språkutveckling exempelvis genom hur barnen kan arbeta fram en språklig medvetenhet genom att använda sinnliga material.

Huvudmannen skapar förutsättningar som gör att förskolepersonalen får faktiska möjligheter att delta i kompetenshöjande insatser gällande språkutvecklande arbetssätt. Rektorn ansvarar för förskolans två avdelningar och ser till att det finns vikarier så att personalen kan delta i kompetenshöjande insatser. När personalen deltagit i en kompetenshöjande utbildning får de tid att planera för hur innehållet ska integreras i verksamheten. Personalen fyller i en rapport om vilka förändringar de vill göra utifrån sin utbildning och varför de vill göra dessa förändringar. På avdelningsmötena presenterar personalen sedan för övriga arbetslaget vad de lärt sig på kompetensutvecklingen och hur den nya kunskapen kan komma verksamheten till del. Under det senaste året har organisationen kring kompetensutvecklingen förändrats från att rektorn tidigare skickade en personal från vardera arbetslag på kompetensutveckling till att det nu i stället är personal från samma arbetslag som samtidigt deltar i kompetenshöjande insatser. Syftet är att de i samtal och diskussioner ska kunna stödja varandra i sin utveckling.

Kompetensutvecklingen utgår delvis från identifierade behov och mål, och huvudmannen följer upp att insatserna har effekt för enskilda barn. Personalen arbetar aktivt för att kompetensen från genomförda utvecklingsinsatser ska användas i verksamheten. Som exempel har rektorn utifrån personalens kompetens flyttat personal så att medarbetare med kompetens att arbeta med de äldre barnen placerats på den avdelningen. Vidare följer rektorn, tillika huvudmannen, upp att kompetensutvecklingsinsatserna används och får avsedd effekt i

verksamheten genom det systematiska kvalitetsarbetet samt genom att delta i den dagliga verksamheten.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen men vill i sammanhanget påtala vikten av att huvudmannen tydliggör målen för den kompetensutveckling som personalen deltar i och relaterar dessa mål inte bara till de enskilda barnens utveckling utan till hela barngruppen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Anna Alm

Föredragande

Signerat av: Anna Alm

I handläggningen av ärendet har även utredare Ulrika Hultberg deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Granskningen genomförs av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Enköpings montessori AB ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde intervjuer med personal i verksamheten och representanter för Enköpings montessori AB den 26 augusti 2026. Besöket genomfördes av utredarna Anna Alm och Ulrika Hultberg.

Enköpings montessori AB är en enskild huvudman som ansvarar för en förskola, vilken är belägen i Enköpings kommun. Huvudmannen företräds av en styrelse med två ledamöter. Rektorn, som tillika är skolchef och förskollärare, utgör en av ledamöterna. Vid förskolan arbetar tre förskollärare samt fem barnskötare. I verksamheten är det 29 barn inskrivna, varav 26 har annat modersmål än svenska.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En intervju med rektor/huvudman
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har företrädarkarna för Enköpings montessori AB fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?